

Księga pochodzenia koni rasy konik polski

I. Uwaga wstępna

Reguły i wytyczne dla organizacji hodowlanych Unii Europejskiej zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej 92/353/EWG z 11 czerwca 1992, w której zawarte zostały kryteria uznania czy legalizacji organizacji hodowlanych i związków hodowców, które zakładają księgi stadne dla uznanych koniowatych rasy konik polski.

II. Wprowadzenie

1. „Polski Związek Hodowców Koni” – Warszawa został uznany za organizację hodowlaną, która prowadzi Księgę Pochodzenia Koni Rasy Konik Polski, zgodnie z wyżej podaną decyzją Unii Europejskiej.
2. Prowadzenie Księgi Pochodzenia Koni Rasy Konik Polski następuje na polecenie Dyrekcji Generalnej wydziału do spraw Ochrony Konsumenta i Hodowli Zwierząt Komisji Europejskiej.

III. Cele

Księga Pochodzenia Koni Rasy Konik Polski dąży do realizacji następujących celów:

1. Zachowanie rasy
2. Zachowanie pierwotnych cech takich jak odporność, niewybredność, łagodność, pojętność i wytrwałość
3. Zachowanie różnorodnych możliwości użytkowania
4. Zgodność pracy hodowlanej w skali europejskiej z uwzględnieniem zmienności genetycznej w obrębie rasy

IV. Wytyczne

„Polski Związek Hodowców Koni” w Warszawie (Polska) ustanowił, zgodnie z punktem 3b załącznika do decyzji 92/353/EWG, następujące wytyczne:

1. Zapis pochodzenia /Kryteria wpisu do księgi

A. Nazwa konia

- a. Nazwanie konia następuje według tradycji krajów, w których jest on hodowany. Zasady te należy umieścić w księdze stadnej.
- b. Nazwę konia należy ustalić przy dokonywaniu opisu źrebięcia.
- c. Nazwa konia jest ważnym elementem przy jego identyfikacji i zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej 90/427/EWG nie można jej zmienić.
- d. Dla rozróżnienia koni o tej samej nazwie powinno się podawać kolejne numery. Jest to z korzyścią dla hodowcy.

- e. Przy znakowaniu elektronicznym konia kod mikrochipu nie może zastępować nazwy konia.

B. Dane dotyczące urodzenia konia:

- a. Data urodzenia
- b. Miejsce urodzenia
- c. Państwo
- d. Hodowca
- e. Płeć
- f. Określenie maści i jej odcienia.

C. Graficzny i słowny opis konia zgodnie z decyzją 90/427/EWG

Następujące cechy identyfikacyjne należy zaznaczyć przy oznakowaniu konia:

- a. Odmiany (kształt i wielkość)
- b. Wyraźne wicherki oraz spojenia wicherkowe na głowie, szyi, kłodzie i kończynach
- c. Umaszczenie tułowia, grzywy, nóg i kopyt
- d. Pręga grzbietowa, ozebrowanie
- e. Znaki szczególne np. blizny
- f. Numer wypalony lub wymrożony (w krajach, w których jest to dozwolone)
- g. Numer mikrochipu w przypadku oznakowania nim konia

D. Wymiary

Mierzenie konia jest pomocne w identyfikacji i daje informacje o budowie (kształcie), stanie rozwoju oraz możliwości użytkowania. Następujące miary powinny dotyczyć osobników dorosłych:

- a. Miara laskowa: wysokość w kłębie
- b. Miara taśmowa: obwód klatki piersiowej i nadpęcia przedniego

E. Oznakowanie/Palenia/Mikrochipy

- a. Oznakowanie koniowatych wraz z graficznym i słownym opisem służy do ich identyfikacji.
- b. Zasady oznakowania przez uznane organizacje hodowlane muszą zgadzać się z hodowlanymi normami prawnymi danego kraju i odpowiadać przepisom dotyczącym ochrony zwierząt.
- c. Palenia uznanych organizacji hodowlanych muszą dać się jednoznacznie przyporządkować, to znaczy muszą się wyraźnie różnić od paleń innych organizacji hodowlanych.
- d. Forma i położenie paleń jak również używane litery i liczby należy przedstawić graficznie i słownie.
- e. Przy oznakowaniu elektronicznym nie należy poprzestać na samym kodowaniu, ale należy prowadzić też rejestr używanych chipów.

F. Sprawdzenie pochodzenia

Od roku 2000 muszą być przedkładane wyniki analizy grup krwi lub wyniki analizy DNA w celu sprawdzenia pochodzenia. Składa się je wraz z prośbą o wpis do księgi stadnej oraz wystawienie paszportu.

G. Pochodzenie/Pokolenie wstecz

- a. Przyjęcie jako konia hodowlanego tej rasy może nastąpić tylko wtedy, jeżeli obydwójce jego rodzice są wpisani do księgi stadnej koni rasy konik polski.
- b. Całkowitą dokumentację przodków można prowadzić systemem elektronicznym.
- c. Potomstwo mieszańców nie może być uznane jako zwierzęta hodowlane.
- d. Wpisanie pochodzenia do paszportu koniowatych wynika z przepisów obowiązujących w danym kraju.

H. Dalsze treści zawarte we wpisie pochodzenia

- a. Nazwa uznanej organizacji hodowlanej czy też uznanego związku hodowców tej rasy.
- b. Nazwisko i podpis osoby uprawnionej do wpisu, jak również miejscowość i data wystawienia.
- c. Data przyjęcia czy też wpisu, jak również data i przyczyna zejścia śmiertelnego.
- d. Numer wpisu czy też numer księgi hodowlanej, numer paszportu koniowatych i ewentualnie numer mikrochipu oraz numer badania immunogenetycznego na pochodzenie.

2. Opis rasy

A. Opis historyczny

Nazwą konik polski określa się małe, krajowe konie prymitywne, pochodzące bezpośrednio od dawnego dzikiego tarpana żyjącego na stepach i pograniczu laso-stepów Europy Wschodniej i Środkowej. Konie te kształtowały się głównie pod wpływem naturalnych warunków środowiskowych, dzięki czemu zachowały wiele cech pierwotnych, jakimi charakteryzowały się dzikie konie. Nazwę konik polski wprowadził na stałe do literatury, w połowie lat 20. ubiegłego wieku, ich badacz i propagator Profesor Tadeusz Vetulani.

B. Cechy i użytkowość

Szczególne zalety koników polskich takie, jak dobre zdrowie, płodność, niewybredność pokarmowa, odporność, zaradność w trudnych sytuacjach, zdolności adaptacyjne, kompensacja wzrostu, a przy tym wytrzymałość, łagodność, pojętność i dobre chody przyczyniły się do tego, że zaczęto ich wszechstronnie używać. Konik polski służył ludziom jako dobry koń roboczy w niedużych gospodarstwach rolnych i sadowniczych. Jako wytrzymały niezawodny koń często używany był w transporcie.

Te cechy koników polskich i różnorodność ich użytkowania przyczyniły się do ukształtowania małego konia, który przez okrągły rok nie wymagał chowu stajennego. Również wojsko zainteresowało się tym koniem. Zaczęto wykorzystywać go jako wierzchowca w jeździectwie rekreacyjnym, hipoterapii i konia pociągowego do lżejszych prac polowych oraz transportowych. Na początku lat 80. ubiegłego wieku konik polski znalazł jeszcze jedno zastosowanie, a mianowicie wykorzystanie go do pielęgnacji krajobrazu.

C. Obszar pochodzenia

Obszarem pochodzenia była wschodnia część Polski, która obecnie w części należy do Litwy, Białorusi i Ukrainy. Aktualnie za obszar pochodzenia można uznać całe terytorium Polski.

D. Państwa hodujące koniki polskie

Hodowla koni rasy konik polski prowadzona jest w Polsce. Ponadto koniki polskie znajdują się w Holandii, Niemczech, Francji, Belgii i Wielkiej Brytanii.

E. Użytkowanie

Również w dzisiejszych czasach hoduje się koniki polskie do wykonywania różnych prac związanych z rolnictwem lub też wykorzystuje się je jako konie rekreacyjne. Jest to wszechstronny koń użytkowany wierzchowo jak i w zaprzęgu w wielu krajach.

F. Wygląd zewnętrzny/cechy typowe dla tej rasy

Pod względem budowy i typu wśród koników polskich można wyodrębnić zarówno osobniki prymitywne z dość dużymi głowami i krótkimi szyjami, jak i bardziej szlachetne o niedużych kształtnych głowach i stosunkowo długich szyjach oraz wyraźnie zaznaczonym kłębem. Stosunkowo często spotyka się, szczególnie wśród klaczy, sztuki przebudowane (wyższe w krzyżu jak w kłębie). Klatka piersiowa jest zazwyczaj dobrze ożebrowana i pojemna, natomiast brzuch często obwisły co związane jest ze zjadaniem dużych ilości pasz objętościowych. Według zaleceń programu hodowlanego, w populacji koników polskich, pożądanym jest typ pokrojowy konia prymitywnego z obfitym uwłosieniem grzywy i ogona. Dopuszczalne są mniej szlachetne głowy oraz niewielka rozbieżność przednich kończyn i szablastość tylnych kończyn. Standard wzrostu (wysokość w kłębie) koni dorosłych: minimalny 130 cm, maksymalny 140 cm.

G. Linie męskie

Linie męskie jakie wyodrębniono w konikach polskich wywodzą się od 6 zasadniczych rodów ogierów. Najślabiej rozwinęła się najstarsza linia męska, wywodząca się od ogiera Liliput, a zdecydowanie największą progresję wykazała linia ogiera Wicek.

- linia ogiera Liliput:
Najstarsza linia męska, której założycielem jest myszaty ogier Liliput, pochodzący od klaczy Liliputka, urodzony w 1918 roku w powiecie biłgorajskim. Liliput był pierwszym reproduktorem wpuszczonym do „dzikiego stada” w 1936 roku do rezerwatu w Białowieży.
- linia ogiera Wicek:
Założyciel linii Wicek był ogierem o nieznanym pochodzeniu, który w Liceum Krzemienieckim, z klaczą Delta, dał urodzonego w 1931 roku myszatego ogiera Dysk. Ogier ten rozwinął linię ogiera Wicek.
- linia ogiera Goraj:
Założyciel linii, myszaty ogier Goraj, urodził się w 1935 roku, w powiecie biłgorajskim. Zakupiony został przez wojskową komisję remontową w 1938 roku i skierowany do rezerwatu w Białowieży, gdzie pozostawił po sobie 3 dobrych synów, którzy rozwinęli linię.
- linia ogiera Myszak:
Ogier Myszak, urodzony w 1937 roku, pochodził z Wołynia. W hodowli koników używany bardzo krótko, tylko w czasie ewakuacji w Niemczech. Pozostawił po sobie jedynego syna, ogiera Gazdę – ur. w 1946 roku, który przedłużył linię.
- linia ogiera Chochlik:
Myszaty ogier Chochlik – urodzony w 1940 roku na terenie powiatu Biłgoraj, kupiony

został jako roczniak do stadniny w Puławach, gdzie zaczął kryć w 1943 roku. Linię Chochlika rozwinął jego syn, ogier Lis – urodzony w 1957 roku w Popielnie.

- linia ogiera Glejt I:
Jest najmłodszą linią męską jaka wyodrębniła się w konikach polskich, dzięki użyciu w latach 70. w SK Racot, ogiera Glejt II, syna ogiera Glejt I – urodzonego w 1944 roku na terenie powiatu Biłgoraj.

H. Umaszczenie koników polskich

W hodowli czystorasowej koników polskich dopuszczone są wyłącznie osobniki maści myszatej z pręgą, bez odmian. Wyjątkowo dopuszcza się czasowo u klaczy niewielkie odmiany na głowie (siwizna, kwiatek, gwiazdka). Maść myszata może być o odcieniach:

- jasnomyszaty
- myszaty
- ciemnomyszaty
- bułanomyszaty

W grzywie i ogonie dopuszczone są jasne włosy. Pożądane są różne formy pręgowania.

3. Cele hodowlane

- a. Celem hodowlanym jest konik polski o niezawodnym charakterze, średnim wzroście, poprawnie zbudowany, o dobrej konstytucji, z dobrymi chodami, nadający się do całorocznego życia w stadzie (bez chowu stajennego). Powinien mieć predyspozycje jako wierzchowiec i koń zaprzęgowy, używany w rekreacji także przez osoby dorosłe, ale głównie przez młodzież i dzieci. Celem jest utrzymanie standardowego wzrostu od 130 do 140 cm.
- b. W trakcie hodowli należy wyrabiać naturalną odporność koni, trzymając je w miarę możliwości przez cały rok pod gołym niebem, z ograniczeniem chowu stajennego, karmiąc głównie trawą i sianem. Wiek, w którym dokonuje się wpisu konia do księgi stadnej oraz zasady prób dzielności powinny być zgodne z przepisami obowiązującymi w danym kraju z uwzględnieniem wytycznych zawartych w księdze pochodzenia kraju macierzystego (w obowiązującym Programie hodowlanym dla koników polskich).

4. Księga stadna

A. Prowadzenie księgi stadnej

- a. Do księgi stadnej wpisuje się wszystkie konie hodowlane i rejestruje całe potomstwo. Konie przyjmowane są po dokonaniu kontroli pochodzenia według wieku, płci, pochodzenia i po uwzględnieniu oceny hodowlanej. Wpis dokonywany jest zgodnie z pkt. 1 rozdziału IV.
- b. W księdze stadnej osobno uwzględnione są ogiery i klacze.
- c. Dopuszcza się prowadzenie księgi stadnej systemem elektronicznym, jednak konieczne jest posiadanie osobnych wydruków na papierze.

B. Zasady wpisu do księgi stadnej

- a. Dla koni rasy konik polski prowadzi się księgę główną (tzn. nie ma działów księgi stadnej)
- b. Do księgi tej wpisuje się ogiery i klacze pochodzące po rodzicach wpisanych do księgi głównej koni tej rasy.
- c. Numeracja koni w księdze jest odrębna dla ogierów i klaczy.
- d. Ogiery i klacze wpisywane do księgi winny:
 - o posiadać typ i inne charakterystyczne dla rasy cechy określone w programie hodowlanym
 - o być poddane ocenie wartości użytkowej
 - o wykazać się zdrowiem, prawidłową budową i rozwojem
 - o spełnić inne warunki określone w przepisach hodowlanych obowiązujących w danym kraju, a odnoszące się m.in. do wieku, eksterieru przy zachowaniu wzorca rasy, odbyciu prób użytkowości.

5. Próby dzielności

- a. W celu zachowania cennych cech użytkowych koników należy przeprowadzać próby dzielności dla koni hodowlanych, nawet jeśli nie przewidują tego wytyczne hodowlane pojedynczych krajów członkowskich.
- b. W celu utrzymania jakości Koników powinny być przeprowadzane takie próby również dla przychowka.
- c. Próby dzielności powinny przewidywać podstawowe elementy użytkowania wierzchowego, zaprzęgowego i ewentualnie próbę wydolnościową.
- d. Próby dzielności zdane w jednym kraju członkowskim należy uznać jeżeli spełniają wymagania minimum obowiązujące w kraju pochodzenia rasy. Dotyczy to również uznania zakupionych lub dzierzawionych ogierów.

6. Imprezy sportowe

- a. Organizacje hodowlane powinny w ramach swoich możliwości wspierać udział koni hodowlanych i ich potomstwa w imprezach sportowych.
- b. Sukcesy koni hodowlanych i ich przychowka w imprezach sportowych są jakby „kontrolą jakości” pracy hodowlanej i powinny zostać uwzględnione.

V. Uwagi końcowe

1. Wszystkie organizacje hodowlane, które zajmują się hodowlą koników polskich są zobowiązane podporządkować swoje środki hodowlane następującym celom:
 - a. Zachowanie tradycyjnej rasy koników polskich, której istnienie jest zagrożone, a która stanowi wartość europejskiego dobra kulturowego.
 - b. Dalszy rozwój rasy w sensie liczebności bez utraty typowych cech tej rasy koni, doskonalenie różnorodnych możliwości użytkowania tej rasy.
 - c. Zachowanie cech typowych dla tej rasy i bez utraty jej zmienności genetycznej.
 - d. Wspieranie rasy konik polski na płaszczyźnie hodowlanej, sportowej, rekreacyjnej i kulturowej poprzez organizowanie celowych imprez lokalnych, krajowych i zagranicznych.
2. Stworzenie czy też dążenie do stworzenia równych warunków dla własnej hodowli w obrębie kraju przy uwzględnieniu odpowiednich wytycznych Unii Europejskiej.
3. Harmonia w rozwiązywaniu spraw dotyczących hodowli konika polskiego na płaszczyźnie międzynarodowej.

